

Advies aan het College van Burgemeester & Wethouders Utrecht over burgerparticipatie

Betreft : advies Burgerparticipatie
Van : wijkraad Noordoost
Aan : College van B&W Utrecht
Datum : 23 februari 2018
Contact : Ab Kools
Kopie : wijkbureau Noordoost, gemeenteraad

Geacht college,

Eerder, in 2005, 2009, 2011 en 2012 heeft deze wijkraad u geadviseerd over burgerparticipatie en/of wijkgericht werken. Nu, in 2018, stellen we vast dat – ondanks vele goede bedoelingen in de afgelopen 15 jaar – de burgerparticipatie in de gemeente Utrecht nog steeds sterk te wensen over laat. Onlangs spraken we zelfs in dit verband van ‘code oranje’, temeer omdat vrijwel alle Utrechtse wijkraden momenteel vergelijkbare constatering doen.

De oproep van diverse wethouders in het land over lokale democratische vernieuwing (22/11/2017) gebruikt overigens die term eveneens en stelt: “*de politiek heeft de democratie gekaapt*”!

Er is onlangs een beleidsprogramma ter zake door uw College vastgesteld, te weten “*Al doende vernieuwen*” (februari 2017) waarin de vraag “hoe” onderbelicht blijft.

Met dit advies wil deze wijkraad bijdragen aan het lerend vermogen van de gemeente op het vlak van participatie van burgers.

We gaan hierbij niet in op de ‘tien wijktrajecten’ die in 2017 door u als voorbeeld zijn gelanceerd, aangezien hierover door de gezamenlijke wijkraad-voorzitters is gerapporteerd.

De wijkraad Noordoost heeft op 10 oktober jl. een themabijeenkomst gehouden over participatie aan de hand van vier cases en op grond van de conclusies daarover besloten tot het uitbrengen van dit advies. Vervolgens is erover gesproken met de wijkregisseur (oktober 2017), in het driehoeksoverleg met wijkwethouder Victor Everhardt (november 2017) en met het ‘Kenniscentrum voor participatie en initiatief’ van de gemeente (november 2017).

Dit advies is vastgesteld door de wijkraad in haar bijeenkomst van 23 januari 2018. Vier andere wijkraden hebben adhesie betuigd aan dit advies.

Voor alle duidelijkheid geven we hier onze interpretatie van het begrip ‘burgerparticipatie’: *Het realiseren van maatschappelijke opgaven in samenwerking tussen (lokale) overheid en burgers met een passende verdeling van rollen en verantwoordelijkheden die bij iedere opgave anders kan zijn. Van wie het initiatief tot participatie uitgaat, doet er minder toe. We bedoelen zowel gemeentelijke projecten en beleidsprocessen als initiatieven uit de samenleving die de gemeente ondersteunt (naar: ‘De Participatiemonitor’).*

Er gebeurt veel in de stad op het gebied van burgerparticipatie en wij geloven in de politieke wil bij College en gemeenteraad van Utrecht om daarin ook verdere stappen te zetten.

- In dit College is duidelijkheid van beleid en continuïteit echter zoek. Er is in de afgelopen jaren veel gedaan met ‘burgerfora’ (Vgl. Van Reijbrouck); rijp en groen, te pas en te onpas. Het goede behouden uit eerder beleid, en van opgedane ervaringen, het uitbouwen

daarvan, het waarderen van wat er al is in de stad, heeft nauwelijks aandacht gehad. Of er nog wel of niet een 'participatieladder' geldt; het is onduidelijk geworden, terwijl de rollen van betrokkenen toch schreeuwen om duidelijkheid.

- Er zijn vele voorbeelden te geven van afwezige of gebrekkige participatie: Het Nieuwe Inzamelen, Leefstraten, en vele andere waarbij het vooral lijkt te gaan om bureaucratisch centralisme in beleid, besluiten achter de tekentafel worden genomen (tegenover wijkgericht werken en maatwerk) en sprake is van niet serieus nemen van betrokken burgers en zelfs niet van wijkraden.
- Er is vrijwel geen dialoog gaande, meestal ook geen vroegtijdige betrokkenheid bij projecten en maatregelen en vrijwel nooit een vraag om advies, sommige ambtenaren hierbij uitgezonderd (bijv. het Van Lieflandproject). Van een beroep op meedenken in een vroeg stadium komt over het algemeen weinig terecht, terwijl dat de kwaliteit van plannen en uitvoering sterk kan verbeteren. Zo staat het er met de (wijkgebonden) burgerparticipatie voor in onze waarneming. Burgerfora prima, als die een duidelijk doel dienen en ze serieus worden gefaciliteerd maar het blijft een topdown proces op deze manier. Het zijn zo niet de burgers die de politieke agenda opstellen (zoals bij de G1000) maar het is de politiek en het lokaal bestuur die dat doen. Van eigenaarschap verleggen naar burgers is (nog) geen sprake.
- Door het vorig College is de reorganisatie 'Van A naar B' gestart, waarvan de effecten nog steeds aan de orde zijn. Er is duidelijk te weinig tijd en aandacht bij (grote delen van de) ambtenaren voor burgerparticipatie. Er is ook nooit structureel ingezet op het (doen) verwerven van competenties bij ambtenaren om in dialoog met burgers samen te werken. Er zijn nauwelijks of niet leertrajecten ingezet waarbij participatie als regel geldt, budgetrecht is ingevoerd, aanname- en bevorderingsbeleid voor personeel is gericht op versterken van lokale democratie. Dan blijft uiteraard (te)veel bij het oude.
- Ook de wijkbureaus zijn te weinig toegerust om het wijkgericht werken met burgers verder uit te bouwen (de gemeenteraad komt hierop terug bij de Voorjaarsnota). Bij burgers ontstaat regelmatig het beeld dat de gemeente een 'zwart gat' is, waar je iets neerlegt, waarna het verdwijnt. Een goed voorbeeld is het centraal meldpunt: één telefoonnummer werkt vervreemdend!
- Bij adviezen, o.a. van wijkraden behoren relevante vakafdelingen betrokken te zijn (i.r.m-ers). De politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het verwerken van adviezen door de gemeente vraagt om duidelijker sturing en betere interne communicatie. Hoofden van diensten kunnen een sterkere rol spelen om een collectief leerklimaat tot ontwikkeling te brengen.
- In verkiezingsprogramma's en in een volgend college-akkoord behoort expliciet aandacht te zijn voor een visie op een verdere ontwikkeling van lokale democratie, van burgerparticipatie in Utrecht. Niemand wil toch terecht komen in een 'code rood-situatie'?

Naar onze overtuiging zou een dialoog vanuit het College met de wijkraden over dit advies en andere adviezen het overtuigend begin kunnen zijn van een keerpunt, van een nieuw hoofdstuk in democratisch leiderschap en uitbouwen van burgerparticipatie.

Met vriendelijke groet,
w.g.

Namens de wijkraad Noordoost,
Ab Kools, voorzitter

Aan de strekking van dit advies is adhesie betuigd door de wijkraad Oost, de wijkraad Leidscherijn, de wijkraad Binnenstad en de wijkraad Zuid.